

Θεσσαλονίκη, 10 Φεβρουαρίου 2010

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Θέμα: Συμβολή του Δ.Σ.Θ. στη συζήτηση για τις αλλαγές στον ισχύοντα Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας με σκοπό την επιτάχυνση της διεξαγωγής των διοικητικών δικών

Τρία είναι τα ΑΜΕΤΑΘΕΤΑ ΟΡΙΑ, ανάμεσα στα οποία πρέπει να κινηθούμε συζητώντας για οποιοσδήποτε αλλαγές στον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας με σκοπό την επιτάχυνση της διοικητικής δίκης:

1. Η επιταγή του Ελληνικού Συντάγματος του άρθρου 20 παρ. 1, σύμφωνα με την οποία: «Καθένας έχει δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια και μπορεί να αναπτύξει σ' αυτά τις απόψεις του για τα δικαιώματα ή συμφέροντά του, όπως ο νόμος ορίζει.»
2. Η επιταγή της Ευρωπαϊκής Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του άρθρου 6 για υποχρέωση εκ μέρους της πολιτείας διασφάλισης όρων διεξαγωγής δίκαιης (άρα με ταχείς ρυθμούς και με αποτελεσματικό τρόπο) δίκης (πολιτικής, ποινικής και διοικητικής).

Τα δημοσιονομικά και οικονομικά κριτήρια μπορεί να λαμβάνονται υπόψη, αλλά σε δεύτερο επίπεδο.

3. Η αμείλικτη ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, όπως συγκροτείται από τα αριθμητικά δεδομένα, που **συνεπάγεται** και **προϋποθέτει** συστηματική καταγραφή, συλλογή, ταξινόμηση και επεξεργασία **στατιστικών στοιχείων** για τη σχέση διαφόρων μεγεθών που συγκροτούν την έννοια «διοικητική δίκη (ακυρωτική και ουσίας)» (πχ. κενά οργανικών θέσεων δικαστών και γραμματέων, αριθμός εκδιδόμενων αποφάσεων από τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, αριθμός εκκρεμοσών υποθέσεων, αριθμός υποθέσεων, στις οποίες το Ελληνικό Δημόσιο παραιτείται των ενδίκων μέσων, όταν είναι προφανές ότι η άσκησή τους δεν έχει νόημα κλπ).

Η απουσία ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ αποτελεί σοβαρό κώλυμα για την επίλυση της εξίσωσης «ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΚΗ= ΔΙΚΑΙΗ συν ΤΑΧΕΙΑ».

Στην περίπτωση αυτή, οι εμπειρικές παρατηρήσεις, η βιωματική (χωρίς να αμφισβητούμε ότι αυτή καθοδηγείται από επιστημονικά κριτήρια) και φιλοσοφική προσέγγιση θα κυριαρχήσουν στη σχετική συζήτηση.

Τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί σημαντικά ο όγκος των υποθέσεων που καταλήγει στην κρίση του διοικητικού Δικαστή (της ουσίας ή του ακυρωτικού).

Αυτό οφείλεται στην γενικότερη κατάσταση που επικρατεί στην Διοίκηση.

Η κακοδαιμονία αυτής είναι απότοκος αφενός της στελέχωσης της, αλλά και το πολυδαίδαλου και σε πολλές περιπτώσεις αντιφατικού και αλληλοσυγκρουόμενου νομικού πλαισίου, που διέπει την δράση της.

Οι παράγοντες αυτοί είναι απολύτως φυσικό να δημιουργούν διαρκώς τριβές στις σχέσεις των πολιτών με την Διοίκηση, οι οποίες καταλήγουν στην αμφισβήτηση των πράξεων της τελευταίας ενώπιον του φυσικού Δικαστή τους.

Όσο εντείνονται τα φαινόμενα κακοδιοίκησης είναι βέβαιο ότι η αμφισβήτηση των πράξεων της Διοίκησης θα αυξάνεται.

Οι όποιες νομοθετικές πρωτοβουλίες με σκοπό την ταχύτερη εκδίκαση των υποθέσεων αυτών, δεν πρόκειται να καταστήσουν ταχύτερη την απονομή της δικαιοσύνης στον τομέα αυτό παρά τις καλές προθέσεις του νομοθέτη.

Από την ανάγνωση των θεμάτων που τίθενται από την νομοπαρασκευαστική Επιτροπή προς συζήτηση διαπιστώνει κανείς ότι κινούνται στο ίδιο πλαίσιο, στο οποίο κινήθηκαν και προηγούμενες νομοθετικές παρεμβάσεις στο δικονομικό πλαίσιο.

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι παρά τις καλές προθέσεις του νομοθέτη, αυτές δεν έκαναν ταχύτερη την απονομή της δικαιοσύνης.

Αντίθετα προκάλεσαν στην πράξη περισσότερα και συχνά δυσεπίλυτα προβλήματα τόσο για τον Δικαστή όσο και για τον Δικηγόρο.

Στα επιμέρους θέματα που τέθηκαν για συζήτηση από την Ειδική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή, σύμφωνα με το με ημερομηνία 28.1.2010 έγγραφο του Προέδρου της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής, σας εκθέτω ορισμένες παρατηρήσεις.

Για τη διατύπωση αυτών των παρατηρήσεων αξιοποίησα στο δεδομένο χρονικό πλαίσιο το επιστημονικό δυναμικό του Συλλόγου μας λαμβάνοντας υπόψη καθοριστικά τις παρατηρήσεις των συναδέλφων **ΣΑΡΑΝΤΗ ΟΡΦΑΝΟΥΔΑΚΗ, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΣΑΡΙΑΔΗ, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΠΡΙΟΒΟΛΟΥ, ΚΩΝ/ΝΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ (του ΝΙΚΟΛΑΟΥ), ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΣΑΟΥΣΗ** κ.ά., οι οποίοι διαθέτουν μεγάλη έως πολύ μεγάλη δικαστηριακή εμπειρία, αλλά και επιστημονική κατάρτιση.

Ειδικότερα :

α. Ενδοστρεφείς δίκες

Το ζήτημα των ενδοστρεφών δικών είναι από τη φύση του ακανθώδες. Σύμφωνα με τη νομολογία «...ένα διοικητικό όργανο δεν δύναται κατ' αρχήν να ασκήσει αίτηση ακυρώσεως κατά οποιασδήποτε πράξεως εκδοθείσης από άλλο διοικητικό όργανο. Ο κανόνας, όμως, αυτός είναι δυνατόν να ανατραπεί από τον νομοθέτη, διότι αυτός δεν κωλύεται από το Σύνταγμα να διασπάσει την κατά τ' ανωτέρω ενότητα της Διοικήσεως και να χορηγήσει σε διοικητικό όργανο το ένδικο μέσο της αιτήσεως ακυρώσεως, και δη είτε ρητώς, είτε εμμέσως, δια διατάξεων οι οποίες έχουν σαφώς το νόημα αυτό (ΣΕ 2076/78 Ολομ., πρβλ. και ΣΕ 803/31)».

Στα πλαίσια αυτά έχει προβλεφθεί η δυνατότητα ενδοστρεφούς δίκης με την άσκηση ενδίκων βοηθημάτων από τον αρμόδιο υπουργό ή άλλα διοικητικά όργανα κατά αποφάσεων διοικητικών αρχών.

Η πρόβλεψη αυτή οδηγεί στην καθυστέρηση επίλυσης των διοικητικών υποθέσεων των πολιτών, οι οποίοι, προφανώς έχουν δικαιωθεί από αποφάσεις άλλων διοικητικών οργάνων.

Ενόψει αυτού η εν λόγω πρόβλεψη πρέπει να περιοριστεί (αν όχι να καταργηθεί) σε υποθέσεις με ιδιαίτερο σοβαρό αντικείμενο και μόνο για λόγους προστασίας ιδιαίτερου δημόσιου συμφέροντος.

β. Αύξηση ορίου του εκκλητού

Στο άρθρο 92 § 2 του ΚΔΔ, όπως το α' εδάφιο της αντικαταστάθηκε με το άρθρο 10 του Ν. 3659/2008 (ΦΕΚ Α 77/7.5.2008) ορίζεται ότι «Δεν υπόκεινται σε έφεση αποφάσεις που αφορούν σε

χρηματικές διαφορές, αν το αντικείμενο τους δεν υπερβαίνει το ποσό των πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ. Προκειμένου για απαιτήσεις αμέσως ή εμμέσως ασφαλισμένων κατά των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και για απαιτήσεις για κάθε είδους αποδοχές του προσωπικού γενικώς του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτης και δεύτερης βαθμίδας και των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, το ανωτέρω όριο ορίζεται στο ποσό των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ. Το αντικείμενο της διαφοράς προσδιορίζεται από το ποσό, το οποίο καθορίζεται με την πρωτόδικη απόφαση. Αν αντικείμενο της διαφοράς είναι περισσότερα αυτοτελή και διακεκριμένα μεταξύ τους ποσά, το εκκλητό κρίνεται χωριστά ως προς καθένα από τα ποσά αυτά. Σε περίπτωση αντικειμενικής σώρευσης ένδικων βοηθημάτων, συνάφειας προσβαλλόμενων πράξεων ή παραλείψεων ή ομοδικίας, το αντικείμενο της διαφοράς κρίνεται χωριστά ως προς κάθε ένδικο βοήθημα, συναφή πράξη ή παράλειψη ή ομόδικο, εκτός αν, στην τελευταία περίπτωση, υπάρχει ενοχή σε ολόκληρο».

Προτείνεται προς συζήτηση η αύξηση του ορίου του εκκλητού.

Το ζήτημα αυτό τίθεται συνεχώς σε κάθε επιχειρούμενη τροποποίηση. Διακηρυγμένος στόχος είναι να περιορίζεται η άσκηση ενδίκων μέσων σε υποθέσεις μείζονος σημασίας και έτσι να αποσυμφορηθούν τα ανώτερα δικαστήρια (Εφετείο και ΣΤΕ).

Είναι γεγονός ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει κάνει δεκτό ότι ο περιορισμός αυτός είναι σύμφωνος με την διάταξη του άρθρου 20 παρ.1 του Συντάγματος.

Δεν θα πρέπει όμως να μας διαφεύγει ότι ανάγεται σε **κριτήριο προσδιορισμού της σοβαρότητας ή μη** μιας υπόθεσης **η χρηματική αποτίμηση** του αντικειμένου αυτής και όχι τα νομικά ζητήματα που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή των διατάξεων του ουσιαστικού δικαίου, που διέπουν την προσβαλλόμενη πράξη.

Η καθημερινή πρακτική όμως έχει αποδείξει ότι ακόμη και σε υποθέσεις με μικρό χρηματικό αντικείμενο ανακύπτουν σοβαρότατα νομικά ζητήματα, όπως για παράδειγμα της πιθανής αντίθεσης της εφαρμοζόμενης διάταξης προς τις διατάξεις του Συντάγματος.

Ο κίνδυνος έκδοσης μιας απόφασης, η οποία μπορεί εσφαλμένα να αχθεί στο αντίθετο συμπέρασμα είναι πολύ πιθανός. Το ζήτημα δε αυτό αποκτά και μια άλλη διάσταση στις περιπτώσεις εκείνες που οι πολίτες προσφεύγουν μαζικά κατά πράξεων της Διοίκησης οπότε ο κίνδυνος έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων επί του ιδίου νομικού ζητήματος είναι ορατός.

Ένα πολύ πρόσφατο παράδειγμα αποδεικνύει το βάσιμο του ισχυρισμού μου.

Με το άρθρο 18 του Ν.3758/2009 επιβλήθηκε έκτακτη εφάπαξ εισφορά.

Είναι γνωστό ότι ασκήθηκε μεγάλος αριθμός προσφυγών κατά των σχετικών καταλογιστικών πράξεων με τις οποίες αμφισβητείται η νομιμότητα των πράξεων αυτών ερειδόμενη στην διάταξη του άρθρου 78 του Συντάγματος.

Είναι επίσης γνωστό ότι επί του ζητήματος της συνταγματικότητας της διάταξης αυτής εκδόθηκαν από διαφορετικά Δικαστήρια αντίθετες αποφάσεις έστω και σε επίπεδο προσωρινής προστασίας δεχόμενες είτε την συνταγματικότητα της είτε και το αντίθετο. Είναι δε δεδομένο ότι τα ποσά που βεβαιώθηκαν εμπίπτουν στο όριο του εκκλητού, που σήμερα ισχύει. Τούτο έχει πρακτικά ως αποτέλεσμα για το ίδιο ζήτημα να εκδοθούν διαφορετικές αποφάσεις και μάλιστα με το ίδιο πραγματικό και νομικό θέμα. Ο πολίτης όμως του οποίου απορρίπτεται η προσφυγή λόγω του μη εκκλητού της απόφασης στερείται της δυνατότητας να απευθυνθεί στο ανώτερο Δικαστήριο και να εκφράσει τις αντιρρήσεις του κατά των αιτιάσεων της πρωτόδικης απόφασης και τούτο παρά το γεγονός ότι έχουν εκδοθεί αντίθετες αποφάσεις, οι οποίες μάλιστα να κάνουν δεκτό τον παράνομο χαρακτήρα της πράξης λόγω αντίθεσης της διάταξης στην συγκεκριμένη διάταξη του Συντάγματος.

Είναι προφανής η διάρρηξη της εμπιστοσύνης του πολίτη προς την δικαιοσύνη που προκαλείται από μια τέτοια εξέλιξη και θεωρώ απολύτως δικαιολογημένα τα όποια παράπονα του. Πέραν όμως αυτού προκαλείται και μια άνιση μεταχείριση μεταξύ των ιδίων των προσφευγόντων ενόσω για το ίδιο θέμα και με τα ίδια περιστατικά άλλοι πολίτες δικαιώνονται και άλλοι αντιθέτως δεν δικαιώνονται στερούμενοι ταυτόχρονα της δυνατότητας να δικαιωθούν με την άσκηση ενδίκου μέσου κατά της πρωτόδικης απόφασης.

Άλλωστε, σύμφωνα με τη ρύθμιση της § 4 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι επιτρέπεται **πάντοτε** η άσκηση έφεσης σε ορισμένες περιπτώσεις (έλλειψη δικαιοδοσίας ή αρμοδιότητας ή μη νόμιμη συγκρότηση ή σύνθεσή του δικαστηρίου ή αν πρόκειται για την επιβολή προστίμων του ΚΒΣ με ευρύτερες οικονομικές επιπτώσεις για τον προσφεύγοντα κλπ).

Σε ένα ευνομούμενο κράτος στο οποίο η απονομή του δικαίου αποτελεί την λυδία λίθο, **δεν είναι δυνατόν να θυσιάζεται η εμπιστοσύνη του πολίτη στην δικαιοσύνη και τον Δικαστή προς όφελος μιας πιθανολογούμενης αποσυμφόρησης του Εφετείου και του Συμβουλίου της Επικρατείας.**

γ. Καθ' ύλην αρμοδιότητα μονομελούς διοικητικού πρωτοδικείου

Στο άρθρο 6 § 1, 2 του ΚΔΔ, όπως το α' εδάφιο της περ. β' της § 2 τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 § 1 του Ν. 3659/2008 (ΦΕΚ Α 77/7.5.2008), ορίζεται ότι: «1. Η, σε πρώτο βαθμό, εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας ανήκει στο τριμελές πρωτοδικείο. 2. Κατ' εξαίρεση, η εκδίκαση: α) των διαφορών από διοικητικές συμβάσεις ανήκει, σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, στο εφετείο, ενώ β) των χρηματικών διαφορών των οποίων το αντικείμενο δεν υπερβαίνει το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ ανήκει στο μονομελές πρωτοδικείο. Αν πρόκειται για φορολογική εν γένει διαφορά που αφορά κύριο και πρόσθετο φόρο, αντικείμενο, προσδιοριστικό της αρμοδιότητας, είναι το ποσό του κύριου φόρου».

Η προτεινόμενη τροποποίηση στοχεύει στην μεταφορά μέρους υποθέσεων αρμοδιότητας του Τριμελούς Πρωτοδικείου στην αρμοδιότητα του Μονομελούς.

Η λογική αυτή διέπει συνολικά το δικονομικό πλαίσιο και ιδιαίτερα στον χώρο της Πολιτικής Δικονομίας, όπου οι διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας έχουν συχνά υποστεί τροποποιήσεις προκειμένου να μεταφερθούν στην αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου υποθέσεις που ενέπιπταν στην αρμοδιότητα του Μονομελούς Πρωτοδικείου.

Πάντως δεν είναι απόλυτα βέβαιο ότι αυτή η μεταφορά υποθέσεων θα οδηγήσει και σε επιτάχυνση της εκδίκασης τους αφού θα υπάρξει επιπρόσθετος φόρτος υποθέσεων στον Δικαστή του Μονομελούς.

Θα ήταν χρήσιμη στο σημείο αυτό η προηγούμενη στατιστική μέτρηση του αριθμού των υποθέσεων που άγονται ετησίως ενώπιον του Δικαστή του Μονομελούς και ταυτόχρονα θα πρέπει να προσδιοριστεί ποσοτικά ποιος ο πιθανολογούμενος αριθμός υποθέσεων που θα μεταφερθούν στην αρμοδιότητα του Μονομελούς για να μπορεί να διακριβωθεί εάν η προτεινόμενη τροποποίηση θα επιτύχει τον στόχο της.

Ενόψει της ύπαρξης δεύτερου βαθμού δικαιοδοσίας αλλά και του γεγονότος ότι στα Πολιτικά δικαστήρια υπάγεται η εκδίκαση υποθέσεων των οποίων το αντικείμενο δεν υπερβαίνει το ποσό των ογδόντα χιλιάδων (80.000) ευρώ, **θα μπορούσε να θεσπιστεί σημαντική αύξηση του ύψους του αντικειμένου των διαφορών που υπάγονται στην αρμοδιότητα του μονομελούς διοικητικού πρωτοδικείου στο ύψος των 80.000 ευρώ τουλάχιστον.**

δ. Μονομελή εφετεία

Στο άρθρο 6 § 6 του ΚΔΔ, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 § 2 του Ν. 3659/2008 (ΦΕΚ Α 77/7.5.2008), ορίζεται ότι: *«Η σε δεύτερο βαθμό εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας ανήκει στο τριμελές εφετείο».*

Η προτεινόμενη τροποποίηση σε συνδυασμό με την προηγούμενη αποδεικνύει ότι στόχος των επιχειρούμενων τροποποιήσεων είναι **η αποσυμφόρηση του Τριμελούς Πρωτοδικείου** κατά τρόπο διττό.

Αφενός με την μεταφορά υποθέσεων στο Μονομελές Πρωτοδικείο και αφετέρου με την εκδίκαση εφέσεων κατά αποφάσεων του Μονομελούς Πρωτοδικείου από Μονομελές Εφετείο. Μέχρι σήμερα πάντως δεν υφίσταται Μονομελές Εφετείο και επομένως θα πρέπει να υπάρξει σχετική πρόβλεψη. Πλην όμως κάτι τέτοιο έρχεται σε αντίθεση με την ίδια την πρόβλεψη του δεύτερου βαθμού δικαιοδοσίας. Η ίδια η έφεση ως ένδικο μέσο έχει προβλεφθεί ως μια δυνατότητα αποκατάστασης σφαλμάτων που εμφιλοχώρησαν στον πρώτο βαθμό. Η πρόβλεψη πολυμελούς σύνθεσης στο Εφετείο στοχεύει στο να διασφαλίσει τα εχέγγυα εξαγωγής ορθής και ασφαλούς κρίσης. Από την άλλη πλευρά οι υποθέσεις που άγονται ενώπιον του Δικαστή του Μονομελούς είναι συνήθως μικρής χρηματικής αξίας και για τον λόγο αυτό προβλέφθηκε η κρίση σε δεύτερο βαθμό από το Τριμελές Πρωτοδικείο. Αξίζει να ληφθεί υπόψη ότι στην Πολιτική Δικονομία που έχει τύχει ευρύτερης επεξεργασίας και έχει δοκιμαστεί στην πράξη πολύ περισσότερο προβλέπεται ότι κατά των αποφάσεων του Ειρηνοδικείου ασκείται έφεση ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου. Αντίστοιχα στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προβλέπεται ότι κατά των Αποφάσεων του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου ασκείται έφεση ενώπιον του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου. Δηλαδή είναι σαφές ότι σε υποθέσεις ήσσονος σημασίας τουλάχιστον από χρηματικής απόψεως ο νομοθέτης προσπαθώντας να διασφαλίσει αφενός την δυνατότητα του πολίτη να απευθυνθεί σε ανώτερο Δικαστήριο προκειμένου να διορθωθούν πιθανά σφάλματα της πρωτόδικης Απόφασης και αφετέρου την ορθότητα της δικανικής κρίσης επέλεξε, ως αρμόδιο Δικαστήριο, πολυμελή δικαστικό σχηματισμό που συντίθεται όμως από πρωτοδικες. Εάν ο κίνδυνος εσφαλμένης κρίσης από τον Δικαστή σε μονομελή σύνθεση είναι αυξημένος είναι βέβαιο ότι ο ίδιος κίνδυνος θα υφίσταται και όταν η Έφεση θα κρίνεται από ένα και μόνο Εφέτη έστω και αν κατά τεκμήριο είναι εμπειρότερος από τον Πρωτοδική, που επελήφθη μιας υπόθεσης στον πρώτο βαθμό.

Η λειτουργία πολυμελών δικαστηρίων έχει σημαντικά πλεονεκτήματα. Συνεπώς, η εκδίκαση μίας υπόθεσης έστω σε δεύτερο βαθμό από ένα πολυμελές δικαστήριο (εν προκειμένω το τριμελές διοικητικό εφετείο) κρίνεται σκόπιμη για την ορθότητα της απονομής της δικαιοσύνης. Η άποψη αυτή αποκτά μεγαλύτερη σημασία αν υιοθετηθεί η πρόταση για την αύξηση του ύψους του αντικειμένου των διαφορών που υπάγονται στην αρμοδιότητα του μονομελούς διοικητικού πρωτοδικείου.

Ασφαλώς η ποιότητα της απονεμόμενης δικαιοσύνης και η εμπιστοσύνη του πολίτη στην ορθότητα της εκδιδόμενης απόφασης είναι εξίσου σημαντικές με την ταχεία εκδίκαση μιας υπόθεσης αφού ο πολίτης προστρέχει στην δικαιοσύνη έχοντας εμπιστοσύνη στην ορθότητα της κρίσης του Δικαστηρίου.

Εκφράζω έντονες επιφυλάξεις μήπως η προτεινόμενη τροποποίηση, η οποία στοχεύει στην αποσυμφόρηση ενδεχομένως του Τριμελούς Πρωτοδικείου, αποβεί σε βάρος της ποιότητας της απονεμόμενης δικαιοσύνης.

ε. Πρότυπη δίκη

Με τη διάταξη του άρθρου 39 του Ν. 3659/2008 καθιερώθηκε ο θεσμός της «πρότυπης δίκης», προκειμένου μεγάλος αριθμός ομοίων υποθέσεων να επιλύονται ταχύτερα. Συγκεκριμένα, εάν

εκκρεμούν στα διοικητικά πρωτοδικεία ή εφετεία πολλές **όμοιες** υποθέσεις (φαινόμενο αρκετά σύνθητες), ο Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας αποκτά το δικαίωμα να ζητήσει την κατά προτεραιότητα εκδίκαση μίας από όλες τις υποθέσεις και αυτή να αχθεί συντομότερα στο Συμβούλιο της Επικρατείας για να λυθεί αμετακλήτως το νομικό ζήτημα.

Στα πλαίσια αυτά θα μπορούσε να προβλεφθεί και δικαίωμα των διαδίκων να ζητήσουν την κατά προτεραιότητα εκδίκαση μίας υπόθεσης.

στ. Συνέπειες μη αποστολής διοικητικού φακέλου

Η συγκεκριμένη πρόταση κινείται προς την σωστή κατεύθυνση αφού συνήθως η Διοίκηση πράγματι αργοπορεί να αποστείλει τον φάκελο της υπόθεσης, όπως υποχρεούται με αποτέλεσμα να δίνονται για τον λόγο αυτό αναβολές προκειμένου να προσκομισθεί ο φάκελος.

Στο άρθρο 129 του ΚΔΔ ορίζεται ότι: «1. Το Δημόσιο και το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου προς τα οποία γίνονται οι κατά το προηγούμενο άρθρο επιδόσεις, έχουν υποχρέωση να αποστέλλουν στο δικαστήριο τον, κατά το άρθρο 149, διοικητικό φάκελο, με αναλυτική έκθεση απόψεων για τη διαφορά και, ειδικότερα, για τους προβαλλόμενους νομικούς και πραγματικούς ισχυρισμούς. 2. Η έκθεση με τον κατά την προηγούμενη παράγραφο διοικητικό φάκελο διαβιβάζονται στο δικαστήριο είκοσι (20) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη δικάσιμο. Σε περίπτωση μη τήρησης της προθεσμίας αυτής, η αναβολή της συζήτησης είναι υποχρεωτική αν το ζητήσει εκείνος που έχει ασκήσει το ένδικο βοήθημα ή που έχει ασκήσει παρέμβαση. 3. Η, μετά την πρώτη αναβολή, παράλειψη της διαβίβασης ή η εκπρόθεσμη διαβίβαση προς το δικαστήριο των στοιχείων που μνημονεύονται στην παρ. 1, συνιστά ιδιαίτερο πειθαρχικό αδίκημα των αρμόδιων για την ενέργεια αυτή υπαλλήλων. Η σχετική πειθαρχική δίκη ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις για το πειθαρχικό δίκαιο κάθε κατηγορίας υπαλλήλων. Την άσκηση της πειθαρχικής δίωξης μπορεί να ζητήσει και ο πρόεδρος του δικαστηρίου ή του οικείου τμήματος, με έγγραφό του προς τον αρμόδιο Υπουργό ή τη διοίκηση του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου. Στην περίπτωση αυτήν, καθίσταται υποχρεωτική η άσκηση της δίωξης, η πειθαρχική δε απόφαση εκδίδεται το αργότερο μέσα σε έξι (6) μήνες από τη λήψη του εγγράφου για την άσκησή της και κοινοποιείται στον πρόεδρο του δικαστηρίου ή του οικείου τμήματος χωρίς υπαίτια καθυστέρηση».

Στο άρθρο 23 §§ 1, 2 του ΠΔ 18/1989 ορίζεται ότι: «1. Το Δημόσιο ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση ακυρώσεως ή η προσφυγή, έχει την υποχρέωση να εκθέσει τις απόψεις του για καθένα από τους προβαλλόμενους λόγους, διευκρινίζοντας σαφώς το συναφές με κάθε λόγο πραγματικό μέρος. 2. Η έκθεση αυτή με το σχετικό φάκελλο πρέπει να αποστέλλεται στον εισηγητή τριάντα τουλάχιστον ημέρες πριν από τη δικάσιμο που έχει οριστεί εφόσον το δικόγραφο της αίτησης ακυρώσεως ή της προσφυγής έχει επιδοθεί στη Διοίκηση δύο τουλάχιστον μήνες πριν από τη δικάσιμο, διαφορετικά σε εύλογο χρόνο πριν από τη δικάσιμο». Στο δε άρθρο 24 του ΠΔ 18/1989 ορίζεται ότι: «1. Η παράλειψη της έγκαιρης αποστολής προς το Συμβούλιο των στοιχείων και πληροφοριών που προβλέπονται από τα προηγούμενα άρθρα, καθώς και της έκθεσης, συνιστά ιδιαίτερο πειθαρχικό αδίκημα των αρμοδίων για την ενέργεια αυτή υπαλλήλων. 2. Η πειθαρχική δίωξη ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις για το πειθαρχικό δίκαιο κάθε κατηγορίας υπαλλήλων. Την άσκηση της πειθαρχικής δίωξης μπορεί να προκαλέσει και ο Πρόεδρος του Συμβουλίου με έγγραφο του προς τον αρμόδιο υπουργό ή τη διοίκηση του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου. Στην περίπτωση αυτή καθίσταται υποχρεωτική η άσκηση της δίωξης. Η πειθαρχική απόφαση εκδίδεται το αργότερο μέσα σε δύο μήνες από τη λήψη του εγγράφου για την άσκηση της πειθαρχικής δίωξης. Η απόφαση που εκδίδεται κοινοποιείται αμελλητί και στον Πρόεδρο του Συμβουλίου».

Από τη νομολογία του ΣΤΕ έχει γίνει δεκτό ότι «κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 23 παρ. 1 και 2, 24 και 33 του π.δ. 18/1989 (Α' 8), ερμηνευομένων στο πλαίσιο των επιταγών των άρθρων

20 παρ. 1 και 95 παρ. 1 εδ. α' του Συντάγματος, όταν η Διοίκηση δεν αποστέλλει στο Συμβούλιο της Επικρατείας τον φάκελο της υπόθεσης, παρά την έκδοση σχετικής προδικαστικής απόφασης που την υποχρεώνει προς τούτο, η στάση της αυτή δεν έχει ως μόνη συνέπεια τη δυνατότητα να κινηθεί πειθαρχική δίωξη κατά των υπευθύνων υπαλλήλων, αλλά επιτρέπει επί πλέον στο Δικαστήριο να συναγάγει σχετικό τεκμήριο και να θεωρήσει ακριβή την πραγματική βάση των ισχυρισμών του αιτούντος. Και τούτο γιατί, διαφορετικά, η αδράνεια αυτή της Διοίκησης θα οδηγούσε το Συμβούλιο της Επικρατείας σε αδυναμία να ασκήσει την κατά το Σύνταγμα αρμοδιότητά του και να παράσχει στον διοικούμενο την έννομη προστασία που του εγγυάται το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος» (ΣΤΕ 2479/1996, 1195/2001, 183/2006, 511/2007, 811/2008 κα).

Από τα προαναφερόμενα, οδηγούμαι στο λογικό συμπέρασμα ότι κάτω από τις πιο πάνω προϋποθέσεις η συναγωγή τεκμηρίου αλήθειας των ισχυρισμών του προσφεύγοντος ή ενάγοντος κλπ. θα ερχόταν να θεσμοθετήσει μία ρύθμιση που ήδη έχει προετοιμαστεί από τη νομολογία.

Θα πρέπει όμως να ληφθεί υπόψη ότι εξαιτίας της κακής οργάνωσης της δημόσιας Διοίκησης και των γραφειοκρατικών διαδικασιών σε πολλές περιπτώσεις η καθυστέρηση αυτή οφείλεται σε υπηρεσιακούς παράγοντες και όχι στην προσπάθεια παρέλκυσης της δίκης από την Διοίκηση. Ίσως θα έπρεπε ταυτόχρονα να προβλεφθεί ότι εφόσον έπειτα από μία αναβολή που δίνεται οίκοθεν από το Δικαστήριο λόγω μη αποστολής του φακέλου από την Διοίκηση, η τελευταία δεν τον αποστείλει έγκαιρα πριν την μετ' αναβολή δικάσιμο της υπόθεσης **να δίνεται μια και μόνον ακόμη αναβολή και μάλιστα σε μια σχετικά μακρινή δικάσιμο και εφόσον και πάλι η Διοίκηση αδρανήσει τότε θα εφαρμόζεται το προτεινόμενο τεκμήριο, ώστε να μην υφίσταται η διοίκηση τις συνέπειες της αμελούς συμπεριφοράς εντεταλμένων οργάνων της.**

ζ. Συναφεια

Στο άρθρο 122 του ΚΔΔ ορίζεται ότι: «1. Κοινό ένδικο βοήθημα μπορεί να ασκηθεί από τον ίδιο διάδικο για συναφείς πράξεις, παραλείψεις ή υλικές ενέργειες, εφόσον το δικαστήριο είναι ως προς όλες κατά τόπο αρμόδιο. 2. Συναφείς είναι οι πράξεις και οι παραλείψεις: α) όταν στηρίζονται στην ίδια νομική πραγματική βάση ή β) όταν η νομιμότητα της μιας ασκεί επιρροή στη νομιμότητα της άλλης. 3. Συναφείς είναι οι υλικές ενέργειες όταν συνδέονται ουσιωδώς μεταξύ τους και οι αξιώσεις που απορρέουν από αυτές στηρίζονται στην ίδια νομική βάση. 4. Για τον καθορισμό του καθ' ύλην αρμόδιου δικαστηρίου εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 121. 5. Αν δεν συντρέχουν, ως προς όλες τις πράξεις, παραλείψεις ή υλικές ενέργειες, οι προϋποθέσεις των παρ. 1-3 κατά περίπτωση, εφαρμόζονται αναλόγως όσα ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 121. 6. Για το χωρισμό του κοινού δικογράφου εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 115. Ο χωρισμός επιτρέπεται και στην περίπτωση που υπάρχει κατά τόπο αναρμοδιότητα του δικαστηρίου ως προς ορισμένες από τις συμπροσβαλλόμενες πράξεις, παραλείψεις ή υλικές ενέργειες».

Συναφείς θα πρέπει να θεωρούνται οι πράξεις και οι παραλείψεις όταν στηρίζονται στην ίδια νομική ή πραγματική βάση.

η. Εισήγηση

Η πρόβλεψη της εισήγησης στις ακυρωτικές διαφορές έχει ως στόχο την αρτιότερη προετοιμασία της υπόθεσης ώστε να εισαχθεί προς εκδίκαση αφού εντοπιστούν και οριοθετηθούν τα καίρια νομικά ζητήματα επί των οποίων ερείδεται. Οι ακυρωτικές διαφορές συνεχονται άμεσα με τον έλεγχο της νομιμότητας της προσβαλλόμενης διοικητικής πράξης και οι λόγοι ακυρότητας είναι νομικοί σε αντίθεση με τις διαφορές ουσίας, που ο έλεγχος του κύρους της πράξης είναι διαφορετικός και πάντως όχι τόσο περιορισμένος, όπως στις ακυρωτικές. Περαιτέρω η ύπαρξη της Εισήγησης βοηθά

τόσο το Δικαστήριο όσο και τον Δικηγόρο να θέσουν προς συζήτηση τα νομικά ζητήματα, που τίθενται στην κρινόμενη υπόθεση και τα οποία δεν είναι πάντα εμφανή κατά την σύνταξη του δικογράφου της Αίτησης Ακύρωσης αλλά και τα οποία μπορεί να μην τεθούν κατά την συζήτηση της υπόθεσης κατά την επ' ακροατηρίω διαδικασία από τον διευθύνοντα την συζήτηση.

Τυχόν παραδοχή της σχετικής πρότασης εκτιμώ ότι πλήττει ευθέως τις διαδικαστικές προβλέψεις του άρθρου 22 του πδ. 18/1989, όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν με τα άρθρα Ι 12 του ν. 1968(1991) ώς 32 2 του ν. 2721/1999.

Εύλογες, θέλω να πιστεύω, είναι οι αμφιβολίες, αν η «αποτίναξη» των «φορτίων», που συνεπάγονται οι πρόνοιες του προαναφερόμενου άρθρου, θα σημάνουν την επιτάχυνση απονομής της διοικητικής δικαιοσύνης, είμαι υποχρεωμένος να επισημάνω ότι:

- 1) Θα αλλοιώσουν τον «ανακριτικό» χαρακτήρα της ακυρωτικής δίκης και
- 2) Θα ανοίξουν διάπлатες θύρες για τη μετάβαση σε ένα σύστημα ενίσχυσης της ιδιωτικής αυτονομίας, κατ' απομίμηση των ισχυόντων στην πολιτική δίκη.

Πέραν τούτου, και μόνον η **κατάργηση της εισήγησης**, ακόμα και αν διατηρηθεί ο πρόβλεψη ορισμού εισηγητή, επιφορτισμένου με την ευθύνη αναζήτησης του φακέλου από τη Διοίκηση και τη μελέτης του, θα επιφέρει **ισχυρό πλήγμα στη συζήτηση της αίτησης ακύρωσης**, καθώς η απλή παράσταση του εισηγητή στη δημόσια συνεδρίαση του δικαστηρίου, χωρίς διατύπωση εκ μέρους του γνώμης, ελάχιστα θα προσέθετε στην ευχερή κατανόηση των αγορεύσεων των δικανικών παραστατών των διαδικιών.

Ο εισηγητής, με αυτό το ρόλο, Θα ήταν χρήσιμος μόνο στη (και για την) διάσκεψη.

Ο αιτούμενος την ακύρωση αφενός και ο παρεμβαίνων και η Διοίκηση αφετέρου, **ελάχιστα θα μπορούσαν να ωφεληθούν από την τυχόν εμπειριστατωμένη μελέτη του φακέλου εκ μέρους του εισηγητή στην κατεύθυνση πραγμάτωσης των αξιακών προταγμάτων του άρθρου 20 παρ. Ι του ισχύοντος Συντάγματος.**

Δεν θα μπορούσε να υποστηριχθεί με σοβαρότητα ότι η ακυρωτική δίκη θα συμπλήρωνε τον, κατά το Σύνταγμα, προορισμό της ως αποβλέπουσα στο έλεγχο της αντικειμενικής νομιμότητας των διοικητικών πράξεων και εντεύθεν ως εγγύηση της δικαιοκρατικής αρχής της νομιμότητας (βλ. Τούλα Κοντόγιωργα-Θεοχαροπούλου. Το ένδικον μέσον της αιτήσεως ακυρώσεως, Θεσσαλονίκη, 1976, σελ. 10.

Η τυχόν υιοθέτηση, άλλωστε, της πρότασης για την κατάργηση της εισήγησης στην ακυρωτική δίκη είναι αυτονόητο ότι θα πρέπει, γιο μεθοδολογικούς λόγους, να συνοδεύεται **με την εισαγωγή στο δικονομικό πλαίσιο λειτουργίας του ΣΤΕ με διατάξεις αντίστοιχες με εκείνες του ΚΠολΔ** (υποχρεωτική προκατάθεση Υπομνήματος προθεσμία προσθήκη και Αντίκρουσης και, ενδεχομένως, παράστασης των δικηγόρων με δήλωση), καθώς το Δικαστήριο δεν θα έχει οποιαδήποτε «έκφραση» λόγου στην κύριο διαδικασία και θα τηρεί θέση «*τρίτου*» σε σχέση με την δικαζόμενη «διαφορά», αναχωρώντας από την παλιά θέση του M. Letourneur, σύμφωνα με την οποία η ακυρωτική δίκη συνιστά «δίκη κατά μιας πράξης», **απαλλαγμένη από την έννοια των διαδικιών.**

Τέλος, από την προτεινόμενη αλλαγή είναι προφανές ότι απομειώνεται ο θεσμικός ρόλος των δικηγόρων, που με το ισχύον σύστημα είχε ιδρύσει την καιρία γόνιμης ανταλλαγής απόψεων με τον εισηγητή, αποκαθιστώντας κλίμα ισότητας μεταξύ των «αντιδικούντων» μερών. (Βλ., αντί πολλών άλλων, Μ Στασινόπουλου, Δίκαιον των Διοικητικών Διαφορών, έκδ. δ Αθήναι (1964), σελ. 252. Ε Σπηλιωτόπουλου, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Ι εϊώ., Αθήνα-Κομοτηνή (2002). σελ. 437 και Εμ. Δαρζέντα, Κράτος Δικαίου και Αίτηση Ακυρώσεως, Αθήνα-Κομοτηνή (1995), 389 επ.

2βλ.. αντί πολλών άλλων, Κ Κεραμέως, Αστικό Δικονομικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, Αθήναι Θεσσαλονίκη (1986). σελ. 162).

Οι ακυρωτικές διαφορές αφορούν ως επί το πλείστον σοβαρά ζητήματα τα οποία απαιτούν σοβαρή προετοιμασία πριν εισαχθούν προς συζήτηση στο ακροατήριο.

Στο άρθρο 22 του ΠΔ 18/1989, όπως η παρ. 1 αυτού τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 § 12 του Ν. 1968/91 (Α' 150) προβλέπεται ότι: *«Εκείνος που ορίσθηκε εισηγητής ... συντάσσει συνοπτική έκθεση, η οποία διαλαμβάνει το ιστορικό της διαφοράς, τα στοιχεία που βεβαιώνονται από τα έγγραφα, τα ζητήματα που προκύπτουν και την αιτιολογημένη γνώμη του για τα ζητήματα αυτά. Η έκθεση επισυνάπτεται στο φάκελο το αργότερο τρεις ημέρες πριν από την συζήτηση για να λάβουν γνώση οι διάδικοι. Εάν δεν έχει επισυναφθεί κατά τα ανωτέρω η έκθεση αυτή, η υπόθεση εφ' όσον υποβληθεί σχετική αίτηση από κάποιο διάδικο, αναβάλλεται υποχρεωτικώς σε μεταγενέστερη δικάσιμο, προκειμένου να επισυναφθεί η έκθεση εμπροθέσμως στο φάκελο».* Στην δε § 4 του ιδίου άρθρου 22 του ΠΔ 18/89, η οποία προστέθηκε με το άρθρο 32 § 2 του Ν. 2721/1999 (Α' 112), προβλέπονται τα εξής: *«Ο εισηγητής, πέντε (5) ημέρες πριν από την δικάσιμο που έχει ορισθεί με την οικεία πράξη του Προέδρου, οφείλει να δηλώσει προς τη Γραμματεία του οικείου σχηματισμού αν η υπόθεση είναι ώριμη για συζήτηση. Η παράλειψη της δηλώσεως αυτής, καθώς και η μη εμπρόθεσμη και γενικά νομότυπη κατάθεση της έκθεσης του εισηγητή σύμφωνα με τα α' και β' εδάφια της παραγράφου 1, όταν η υπόθεση φέρεται προς συζήτηση, επάγεται το απαράδεκτο της συζήτησης της υπόθεσης και την αυτεπάγγελτη αναβολή της σε μεταγενέστερη ρητώς οριζόμενη δικάσιμο».*

Ο θεσμός της εισήγησης είναι δοκιμασμένος και χρήσιμος για την πρόοδο της ακυρωτικής δίκης και δεν πρέπει να καταργηθεί. Είναι σκόπιμο δε να προβλεφθεί οι δικηγόροι που χειρίζονται τις εν λόγω υποθέσεις να έχουν τη δυνατότητα λήψης αντιγράφου της εν λόγω εισήγησης. Είναι δε απαράδεκτο το 2010 οι δικηγόροι να συνωστίζονται όρθιοι στις γραμματείες των αρμοδίων δικαστηρίων προκειμένου να διαβάσουν ή να κρατήσουν ορισμένες σημειώσεις από τις εν λόγω εισηγήσεις.

θ. Περιαφή εκτελεστήριου τύπου σε αναγνωριστικές αποφάσεις

Σύμφωνα με το άρθρο 73 § 2 του ΚΔΔ αίτημα της αγωγής μπορεί να είναι η καταψήφιση της αξιούμενης παροχής, ή η αναγνώριση της αντίστοιχης αξίωσης. Για την άσκηση αναγνωριστικής αγωγής δεν είναι απαραίτητη η καταβολή δικαστικού ενσήμου.

Στα πλαίσια αυτά θα μπορούσε να προβλεφθεί οι αναγνωριστικές αποφάσεις να περιάπτονται του εκτελεστήριου τύπου εφόσον καταβληθεί το δικαστικό ένσημο.

ι. Θέσπιση διαδικασίας διαταγής πληρωμής

Στις περιπτώσεις στις οποίες η απαίτηση έναντι της διοίκησης είναι βέβαιη και εκκαθαρισμένη και προκύπτει από δημόσιο έγγραφο (π.χ. πρωτόκολλο παραλαβής έργου) θα μπορούσε να προβλεφθεί στον ΚΔΔ διαδικασία έκδοσης διαταγής πληρωμής με διατάξεις αντίστοιχες με εκείνες που περιλαμβάνονται στον ΚΠολΔ.

ια. Θέσπιση διαδικασίας μικροδιαφορών

Για τις διαφορές που έχουν μικρό οικονομικό αντικείμενο π.χ. μέχρι χίλια πεντακόσια (1.500) ευρώ θα μπορούσε να θεσπιστεί μία απλούστερη και ταχύτερη διαδικασία εκδίκασης τους. Τέλος η θέσπιση μιας ταχείας διαδικασίας εκδίκασης της προσφυγής δεν θα πρέπει να λειτουργήσει εις βάρος της ποιότητας της απονεμόμενης δικαιοσύνης και της ορθότητας της δικανικής κρίσης.

ιβ. Αποσύνδεση της αίτησης προσωρινής προστασίας από το κύριο ένδικο βοήθημα

Καταρχήν θα πρέπει να τονισθεί ότι υφίσταται ένα έλλειμμα προστασίας του προσφεύγοντος στο επίπεδο της προσωρινής προστασίας. Οι τελευταίες δε τροποποιήσεις με τον Ν.3665/2008 επέτειναν παρά περιόρισαν το έλλειμμα αυτό καθιστώντας επί της ουσίας άνευ αντικειμένου την άσκηση και πολύ περισσότερο την εκδίκαση είτε της Αίτησης Ακύρωσης είτε της Προσφυγής. Είναι γεγονός ότι ο νομοθέτης έχει επιλέξει την αποσύνδεση της Αίτησης Αναστολής από την βασιμότητα του κυρίου ενδίκου βοηθήματος και απαιτεί την διάγνωση από τον Δικαστή της Αναστολής της βλάβης, που θα υποστεί ο προσφεύγων από την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης. Έτσι η αίτηση αναστολής απορρίπτεται μόνο όταν είναι προδήλως αβάσιμη η ασκηθείσα Αίτηση Ακύρωσης ή Προσφυγή. Από την άλλη πλευρά όμως δεν θα πρέπει να διαλάθει της προσοχής ότι υφίστανται και πολλές περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να μην υφίσταται προφανής οικονομική βλάβη για τον προσφεύγοντα πλην όμως διαγιγνώσκεται ήδη από το στάδιο της προσωρινής προστασίας ότι βάσιμα παραπονείται ο προσφεύγων κατά της προσβαλλόμενης διοικητικής πράξης. Εξάλλου σε αρκετές περιπτώσεις η εκτέλεση της πράξης έχει ως αποτέλεσμα να απορρίπτεται το ένδικο βοήθημα λόγω έλλειψης εννόμου συμφέροντος, που συνίσταται ακριβώς στην συντελεσθείσα εκτέλεση της πράξης. Τούτο έχει ως αποτέλεσμα ο πολίτης να παραμένει απροστάτευτος εν τέλει παρά το γεγονός ότι είναι παράνομη η εις βάρος του εκδοθείσα διοικητική πράξη αφού λόγω της μη πρόκλησης προφανούς οικονομικής βλάβης δεν αναστέλλεται η εκτέλεση της και όταν συζητείται παρόλα αυτά το κύριο ένδικο βοήθημα και τούτο απορρίπτεται όχι διότι δεν είναι βάσιμοι οι ισχυρισμοί του αλλά διότι πλέον στερείται εννόμου συμφέροντος εξαιτίας της εκτέλεσης της πράξης. Επομένως για την αντιμετώπιση του προβλήματος η πανάκεια δεν μπορεί να είναι η αποσύνδεση της αίτησης αναστολής από την βασιμότητα του κυρίου ενδίκου βοηθήματος και η σύνδεση της χορήγησης της αναστολής μόνο με την οικονομική ή ηθική βλάβη του αιτούντος.

Οι τελευταίες δε τροποποιήσεις που επέβαλαν στον προσφεύγοντα και πρόσθετες δικονομικές υποχρεώσεις (επίδοση του δικογράφου της αίτησης αναστολής με δικές του δαπάνες, κρίση του δικαστή τρεις ημέρες μετά την επίδοση της αίτησης στην διοίκηση και την προσκόμιση των αποδεικτικών επίδοσης) δυσχέραναν – ιδιαίτερα στις περιπτώσεις αλλοδαπών αιτούντων άσυλο κλπ. - ουσιαδώς την χορήγηση τόσο της προσωρινής διαταγής όσο και της αναστολής εκτέλεσης της προσβαλλόμενης πράξης

Θα πρέπει στα πλαίσια των συζητούμενων τροποποιήσεων να επανεξετασθούν οι σχετικές διατάξεις.

Η υπάρχουσα πρόβλεψη περί σύνδεσης της αίτησης προσωρινής διαταγής με έτο κύριο ένδικο βοήθημα της αίτησης ακύρωσης — αναστολής σε **υποθέσεις αλλοδαπών** πρέπει να **διατηρηθεί** ενώπιον κάθε αρμόδιου Δι.καστηρίου με την πιστή εφαρμογή **και** στην περίπτωση αυτή όλων των προβλεπομένων από το ΠΔ 18/1989 ασφαλιστικών δικλειδών.

Κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις όμως, η αίτηση προσωρινής δικαστικής προστασίας θα μπορούσε να «αποσυνδεθεί» από το κύριο ένδικο βοήθημα με την υιοθέτηση αντίστοιχης ρύθμισης με εκείνη του ΚΠολΔ, **δηλαδή να ασκείται η αίτηση προσωρινής δικαστικής προστασίας , αλλά να είναι υποχρεωτική η άσκηση του κυρίου ενδίκου βοηθήματος εντός ορισμένης προθεσμίας από την εκδίκαση της υπόθεσης της προσωρινής δικαστικής προστασίας.**

B. ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.

α. Κατά τόπο αρμοδιότητα Διοικητικών Εφετείων.

Είναι σκόπιμο στις ακυρωτικές διαφορές που γεννώνται από υποθέσεις πρόσληψης υπαλλήλων στο δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα μετά από διαγωνισμούς (ειδικότερα για τις ακυρωτικές δίκης στρεφόμενες κατά του ΑΣΕΠ) να υφίσταται συντρέχουσα κατά τόπο αρμοδιότητα για το Διοικητικό Εφετείο του τόπου μόνιμης κατοικίας του υποψηφίου, η οποία προσδιορίζεται από την αίτηση του.

β. Μεταφορά υποθέσεων Ασφαλιστικών Μέτρων (Ν. 2522/1997) στα Διοικητικά Εφετεία

Οι αιτήσεις προσωρινής δικαστικής προστασίας για τις διαφορές μέχρι ενός ορισμένου ποσού (το οποίο ενδεχομένως θα προσδιοριστεί μετά από συζήτηση από τα συναρμόδια υπουργεία) που ανακύπτουν κατά το στάδιο που προηγείται της σύναψης συμβάσεων δημόσιων έργων, κρατικών προμηθειών και υπηρεσιών και εκδικάζονται σύμφωνα με τους νόμους 2522/1997 και 2854/2000 είναι σκόπιμο να υπαχθούν στην αρμοδιότητα του Διοικητικού Εφετείου του τόπου όπου εδρεύει η αναθέτουσα αρχή.

γ. Εξουσιοδοτήσεις

Προτείνεται η παρ. 2 του άρθρου 30του ΚΔΔ να τροποποιηθεί ως εξής: *«Η, κατά την προηγούμενη παράγραφο, δικαστική πληρεξουσιότητα παρέχεται : α) με προφορική δήλωση του διαδίκου ή του νόμιμου αντιπροσώπου ή του εκπροσώπου του, στο ακροατήριο, η οποία και καταχωρείται στα πρακτικά, ή β) με συμβολαιογραφική πράξη ή με ιδιωτικό έγγραφο, οπότε όμως απαιτείται η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής του διαδίκου ή του νόμιμου αντιπροσώπου ή του εκπροσώπου του, από οποιαδήποτε δημόσια, δημοτική ή κοινοτική αρχή ή δικηγόρο. Αν, στην τελευταία περίπτωση, τα πρόσωπα αυτά δεν μπορούν να υπογράψουν το ιδιωτικό έγγραφο, τούτο υπογράφεται από δύο (2) μάρτυρες, των οποίων βεβαιώνεται η γνησιότητα της υπογραφής κατά τον πιο πάνω τρόπο».*

Με την εν λόγω ουσιαστικά προτείνεται η βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής του διαδίκου να μπορεί να γίνεται και από δικηγόρο. Άλλωστε τέτοια πρόβλεψη υπάρχει και την παρ. 3 του άρθρου 30 του ΚΔΔ όπου η συνυπογραφή του δικογράφου από δικηγόρο θεωρείται ως βεβαίωση της γνησιότητας της υπογραφής του διαδίκου. Τέλος, η δυνατότητα αυτή προβλέπεται και στο άρθρο 42 παρ. 2 του ΚποινΔ για τις ποινικές υποθέσεις.

Με την ίδια λογική αντίστοιχη πρόβλεψη πρέπει να υπάρξει και στο ΠΔ 18/1989 για τις ακυρωτικές υποθέσεις. Να παρασχεθεί δηλ. η δυνατότητα η εξουσιοδότηση να δοθεί και με ιδιωτικό έγγραφο

δ Η θεσμοθέτηση διαφανών διαδικασιών και κανόνων εξώδικης λύσης, τουλάχιστον κάποιων διαφορών, ώστε να μην καθίσταται αναγκαίο όλες οι υποθέσεις, ακόμη και οι ήσσονος σημασίας, να άγονται ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων.

ε Εισαγωγή του θεσμού της παροχής δωρεάν νομικής βοήθειας σε όλες τις διοικητικές διαφορές ουσίας και επέκτασή της σε όλους τους νόμιμα διαμένοντες αλλοδαπούς που έχουν τις προϋποθέσεις, αλλά και στους αιτούντες άσυλο κλπ. διότι το μεγαλύτερο μέρος αυτών των ατόμων δεν διαθέτουν κανένα οικονομικό μέσο .

Θεσσαλονίκη, 8.2.2010

ΜΑΝΟΛΗΣ ΛΑΜΤΖΙΔΗΣ

Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης